

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közgazdasági s társadalmi lap.

A SZABADELVOPÁRTI KÖZLÖNYE.

Megjelen hetenkint ötször, u. m. Hétfőn, Kedden, Szerdán, Csütörtökön és Szombaton.

Hirdetési díj:
 öt hasábon petitor 5 krajczár. Nagybbr terjedelmű a többiből megjelölt hirdetéseknek leengedése történik. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nyilttéri költségek minden sora 20 kr. Ezek a szerkesztő által vétetnek fel. — A hirdetések a szerkesztőségben és kiadóirodában. — Az előfizetők a hirdetésük pénze a kiadóirodában, a lap szellemi részét tartozó közlemények a szerkesztőség irodájában cselezdőtűz, Fried-ház 19. sz. alatt csemezendők.

Előfizetési feltételek:
 helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve.
 Egész évre . . . 10 frt.
 Félévre . . . . . 5 frt.
 Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.
 Egy óra . . . . . 1 frt.
 Előfizethető helyben a kiadóirodában Kutasi Imre nyomdájában, aztán Telegdi K. Lajos és ifj. Csáthy Károly könyvkereskedéseiben, vidéken a postahivataloknál.

Előfizetési felhívás

a

DEBRECZENI ELLENŐR

czimű,

hetenkint ötször megjelenő, politikai, társadalmi s közgazdasági lapja,

a debreczeni szabadelvű párt közlönyére.

A „Debreczeni Ellenőr“ szerkesztősége és kiadó hivatala a lap eddigi irányának fenntartása mellett mindent elkövet, hogy olvasói igényeit a legnagyobb mértékben kielégítse.

Szíves bizalommal felkérjük a nagy és közönséget, hogy az előfizetési pénzeket a június—szept. évnegyedre, — hozzájárulni előbb beküldeni sziveskedjék, nehogy a lap küldésében fenakadás történjék.

Egész évre 10 frt.
Félévre (jun.—decz.) 5 frt.
Negyedévre (június—szept.) 2 forint 50 kr.

Előfizethető helyben Kutasi Imre nyomdájában, — továbbá Telegdi K. Lajos és ifj. Csáthy Károly könyvkereskedéseiben, s Steiner Sámuel időhírnépszerűségben, s vidéken, postautalványnyal minden posta hivatalnál.

A „Debreczeni Ellenőr“ szerkesztősége és kiadó-hivatala.

A 80 millió bankadósságról és még egyébéről.

IV.

Ha a vámszerződésből III-ik cikkünkben kimutatott 5—6 millió évi nyereséményhez hozzáadjuk a bankjegység szerint részünkre kötelezett 50 milliónyi hitelt, mely hitelviszonyunk javulásának megbecsülhetetlen garanciája — akkor egy összegben kivan fejezve azon előtöltött összege, mely a kormány által kötött egységesség mérlegét javunkra súlyosítja.

Ezzel szemben áll az Austria részére fizetendő 24 milliónyi teher, mely azonban csak látszólagosan 24 millió, tényleg azonban sokkal, csaknem 18 millióval kevesebb.

Mert nem 24 millió adósság elfogadásáról, hanem 24 millió frtnak 60 évi egyenlő részletekben kamat nélküli fizetéséről van szó, mely egy kicsit más néven hangzik — hiába erőlködnek a 24 millió adósság rengeteg bűnét a kormányra diszpótálni, az ellenzék — számtalodásai.

Nem kívánatlik hozzá valami magasabb aritmetikai képzettség, a számtan ábc-jének józan fellogása első pillanatra felvilágosítja azon óriási különbséget, mely ilyen két fizet között létezik: „csinálók 24 millió adósságot“ vagy pedig „24 milliót fizetek 60 egyenlő, tehát (24 milliót 60-al elosztva) 400,000 frtos évi részletekben.“

24 millió adósságot csinálni annyit tesz, mint 24 millió tőkének a kamatait évenként törleszteni, míg csak a tőke visszafizetve nincs. S ha felszámítjuk 24 milliónak csak 6%-os kamatait (pedig egy ellenzéki képviselő csaknem egészen alapos észrevétele szerint 10%-ra kapunk kölcsönt), akkor látni fogjuk, hogy hová

nővi ez ki magát 60 év alatt. Nagyon kevés szó fér ezen állításhoz, hogy valamely tőke 12 év alatt 6%-kal megkétszerezze magát, — s ha ezen állítást a számítás könnyebbsége kedvéért elfogadjuk, akkor ide írhatjuk az eredményt, melyszerint 24 millió tőke a kamatok kamataival 60 év alatt 768 millióra emelkedik.

Ha már most ezen 768 millióval szembe állítjuk azon 95 milliót, melynyit a képviselőházi vita folyamában valamelyik „nem“-mel szavazó, mint a 60 évi 400,000 frtos járadék kamattökésítés útján fokozódó végeredményét kihozott, akkor még mindig 673 millió különbség igazolja az ellenzék állításának helytelenségét.

De ne menjünk a minütáig! Maradjunk egyszerűen 6%-os kamattal, — nem bolygatva a különben leghelyesebb kamattökésítést. Ez esetben a számvetés így üt:

24 millió kölcsönért fizet az állam vagy akármely hitelező évenként 1 millió 440,000 forint 6%-os kamatot, tehát 60 év alatt 86,400,000 frtot, melyhez hozzáadva a 60 év eltelté után visszafizetendő tőkét, 24 milliót — a hitelező által tényleg fizetett összeg 110,400,000 forint. Vonjuk le most ebből a jelen törvényjavaslat által czélzott terhet, a 60 évi 400 ezer frtos járadék végösszeget: a 24 milliót — rögtön látni fogjuk, hogy az államnak 86,400,000 frtot ér azon különbség, hogy nem 24 millió adósságot fogadott el, hanem 60 évi 400 ezer frtos járadék fizetését.

S hogy csakugyan nem 24 millióról van szó, ezen kétségtelen számítás nélkül is megteszik abból, hogy a p. i. miniszter késznek nyilatkozott a törvényjavaslat visszavonására, ha a képviselőház ezen szükségletre (még nem is egészen) 6 és 1/2 milliót megszavaz. — Igen, mert ezen összeg ugy kamatoztatott, hogy 60 évig évenként 400,000 kifizetését könnyű szerrel megbírja. Ha tehát az általunk elfogadott 24 milliót mai értékben akarjuk kifejezni, akkor mondhatjuk, hogy 6 és fél millió terhet fogadtunk el, de a ki 24 millió adósságról beszél, az ámitani akar.

Összehasonlítva most a kapott előny összegét az elfogadott teher összegével, s levonva az évi 5—6 millió előnyből az évi 400 ezer frt terhet, a számok kérelhetetlen bizonyosságra alapján mondhatjuk el, hogy a közgazdasági kiegyezés mérlegében a statusquo-hoz képest részünkre 4,600,000 bis 5,600,000 frt évi előny mutatkozik — nem is említve azt, hogy az osztr. nemzeti bankkal kötött egyezmény ideje alatt a 400,000 frt teherből 300,000 frt évenként fedezve van azon nyereséménnyel, melyet a 7%-on felüli osztaléknak a banktörvény szerint minket megillető részletéből, a múlt évek átlagai szerint, előirányozhattunk.

Íme azon egyezés számszerinti értéke, mely ellen az ellenzék oly hévvel forgatják a tompa fringit, melyért Tisza Kálmán és kormánya már annyiszor szenvedte át a keresztrefeszítés kínait. — Itt van, leleplezetlen, láthatólag.

Nincs senki, nem volt eddig sem a kormány tagjai közül, ki takargatta volna ezen kiegyezés gyengeségeit, sőt inkább becsületes őszinteséggel ismerték el folytonosan, hogy Magyarország i n-

direkt uton sok, de nem minden tekintetben károsodik; de mégis meg kellett kötni és elfogadni, mert mint fennebb kimutattuk, tetemesen jobb a statusquo-nál, jobb a közgazdasági harcznál, mert jobb egyezséget jelen viszonyaink között kötni nem volt lehetséges — sem Semnyeynek, sem Irányinak, sem senki másnak.

Hogy a jobb egyezés kötése semmiféle más kormányának nem sikerült volna, azt az ellenzék higgadtabb elemei maguk is elismerik. Hiszen módjában volt a Tisza kormány által épen a vámtügyi alkudozások folyamában felvett kabinet-válság alkalmával hazánk kormánykésze férfainak a jobb egyezés megkötésére vállalkozni, mert hiszen hányan, de hányan fel voltak hívva kihallgatva ő felsége által, maga a már ma „nem“-mel szavazó Bittó is, — de mindenki azon meggyőződéssel hátrít el magától a kiegyezés keserű poharát, hogy a mi a Tisza kormány óriási népszerűsége mellett sem sikerül, az egy utána következő bármily árnyalatu kabinetnek sem sikerülhet.

A kik azt mondják, hogy nem kellett volna ezen egyezéshez ragaszkodni, hanem felállítani a külön vándertüreltet s az önálló magyar nemzeti bankot — azok lehetnek jó hazafiak, de gyakorlati politikusok nem. — Mert a mi a szomorú finansialis viszonyaink között tőke és hitel hiányában fejletlen gyári és kézműiparunkkal az Ausztriával való közgazdasági harcz folytatására teljesen képtelenek vagyunk. Nincs versenyképességünk, épen ezért szenvednünk kell azon hiányokat, melyeket a gyenge az erőssel, a szegény a gazdaggal szemben elütni kénytelen.

Ha ezen indokokon kívül figyelemre méltatunk, — pedig nagyon kell méltatnunk, a mai európai constellációt, ezen kínos helyzetet, e bizonytalan jövőt, midőn senki sem tudja, mi a holnap, midőn Európa fegyverzőgése sácliban tartja a kedélyeket — el kell ismerünk, hogy nekünk az Ausztriával fennálló jó békekesség nagyon sokat ér, hogy egy nemzetiségünket is fenyegető küllháború küszöbén az egyenletességet, a belháborút provokálunk nem lehet, nem szabad.

Azért hát gondolja meg minden igaz homfi, ki a terhes jövő vajudása közt hazafias sorsára aggódva gondol, hogy hazafiaságot követ-e el akkor, midőn a monarchia alkotó elemeinek ellenszenvét szítja, midőn az ország határain belül a politikai vélemény különbség tisztelében tartása helyett az ellenségkedés és gyűlölet lélekölő frázisaival igyekszik megbélyegezni a kormányt és uralkodó majoritást?

Gondolja meg, nem ez-e azon idő, midőn nagyon figyelünk kell, midőn követni kötelességünk a nemzet geniussának intó szavát: ne bántunk egymást!

Benedek Sándor.

nőzendő, igéri, hogy a titkos rendőr személyleírását nyilvánosságra hozandja.

A „Hon“ most felhívta az „Egyetértést“, hogy az állítólagos titkos rendőrt ismeresse föl s nevezze is meg.

Majd meglátjuk, mint védi magát az „E-s“, midőn ezen általa a becsület és jellem rovására híresztelt szemtelenséget nem tudja bebizonyítani?

— **A jelen orsz. gyűl.** tartalma (1875—78) alatt, előterjesztett összesen 154 tvjavaslat, a miniszterelnökhöz intéztett 179 interpelláció, indítvány előterjesztett 143, határozati javaslat 142, főrendiházi ízenet érkezett 142.

— **Az osztrák birodalmi gyűlés** — a „Wiener Ztg“-ban közölt legfelsőbb kézirat szerint ő felsége által, f. hó 27-től további intézkedésig elnapoltatott.

— **Udvari gyász.** Legfelsőbb rendeletre, néhai Maria de Las Mercedes spanyol királynő ő felsége, az udvari gyász péntek az jun. 28-tól kezdve 10 napig a néhai Ferencz Károly cs. kir. főhg. ő felségeért főndülő udvari gyászszal együtt fog viseltetni.

Országgyűlés.

A képviselőház június 27-diki ülésén az 1878-iki államműködéséről szóló szentesített törvényzék hirdetett ki és több jelentékeltebb kérvény tárgyalatott. Végül Spissich Victor interpellációt nyújtott be a közöseknek adóüggyel való túlterhelteése tárgyában.

A június 28-iki ülésen a kiegyezésre vonatkozó szentesített törvényzék hirdetett ki, s Széll Kálmán pénzügyminiszter, Ráth Károly és Csáth Zsigmond interpellációra felelt.

Az utolsó ülés ma déli 1 órakor tartatott.

Debrecen, június 29.

Midőn Oroszország a keresztény folszabadítás kettős keresztel ékített zászlót kibontá és a konstantinápolyi conferentia végzését ignoráló Törökország ellen indult: kisebb-nagyobb mértékben, de mindannyian önzésből fölüzdultak Törökországnak eddigi teljesen türhető, sőt kedvező sorsban levő hűbértartományai is; csapataik a muszka legiok mellé vagy alárendelve, csupán kalandos terveik kedvéért a holnap remélhető tuzokért kockára tévők a mai veresét.

Románia, Szerbia, Montenegro a teljes folszabadulás s aztán — no valjék meg — egy-egy jól szemügyre vett derék zsiros konczert levének a nagy és szent Oroszország hű szövetségeseivé!

Románia kevésbé vágyott területnagybodásra, mintinkább teljes függetlenítésének elismertetésére!

Szerbia a mellett, hogy függetlenségét szándékozott kivívni, egyszersmind mellétekintetie is voltak. A congressushoz benyújtott emlékiratukban a Kossovau villajetet és Novibazárt követelik a szerbek; — a congressus pedig csak Niset és Pirov vidékét 60,000 lélekkel szánta nekik.

Montenegrót és Szerbiát elválasztó Bosznia és Herzegovina birtokaira mindkét kis nagy hatalom vágyik — ennek elejét kell vennie és így a congressus Ausztria-Magyarországot kívánja fölkerüni, hogy e két tartomány reformjainak ki-letét vezérelje és ellenőrizze.

Szerbia, Montenegro nagyozása a mi érdekeinkbe ütökzik, Bosznia és Herzegovina örökös lázongása a mi határainkat veszélyeztet, a congressus e tekintetben rendszabályokat hoz és ha a kis izgága fejedelmégek meg nem hajtják fejbek, Bosznia és Herzegovina továbbra is forrong, déli határainkál a bosnyák menekültek rablókká vált csapatai továbbra is veszélyeztetik a vagyons és közbiztonságot — nem helyesen, nem kötelességszerint jarna-e el az ausztrál-magyarbirodalom, ha esetleg fegyverrel kezében kényszerítene Szerbiát és Montenegrót a megújulózkodásra és hogy Boszniában a lázongó elemeket a reformra megnyerje

pár ezredet küldene Boszniába nem hódítás hanem csupán pacificató szempontjából, amely pacificató végre is birodalmunk déli részének megvédelmezése czéljából ránk néve egéto kérdéssé vált?

A congressus is ezen nézetten van, s azért birodalmunk déli érdekeinek megóvására szabad kezét ad; nem mandatum az vagy végrehajtási meghagyás, hanem monarchiánk önvédekezési jogának elismerése és a különbség a congressus által kello medrébe visszatorított muszka actio és egy esetleges delfél irányulandó osztrák-magyar actio között az, hogy míg Oroszország Európa által méltányosnak el nem ismert önzésből folytatott keresztet háborut a török ellen, addig birodalmunk a congressus által teljesen szabadkezet nyert méltányosnak ismert érdekei biztosítására a congressus előtt már igazolt modorban. Nem hódítani, nem olyanra a mi nem volt miénk vágyunk mi, hanem azt óhajtjuk megmenteni a mi a miénk — a mi tőlünk elvetté!

Görögországnak Bülöw tegnap adta tudtára, hogy a congressus elé bocsátatik a görög kérdéseket érintő tanácskozásook alkalmával.

Lehet, hogy Görögország Epirus, Thessalia egyik-másik részét megkapja, — írja a N. Fr. Presse, — de Krétát semmiesetre sem.

A congressus átalában a méltányosság álláspontjára helyezkedett és ha egyik-másik másod- és harmadrendű fél e méltányosságból gunyt akarna üzni, több mint kívánatos, hogy szerény sorompói közé visszatorítottassék.

Egy királynő hatála.

A spanyol királyné meghalt. Öt hónappal ezelőtt még boldog menyasszony volt, s már a halál jegyezte el menyasszonyának. Nehány nap előtt még ragyogó szépségéről beszélt a világ s ma már hervadtan fekszik koporsójában. A királynő nyenes korona, a rang és hatalom csak erőten semmiségek voltak egy lehellet ellen, a halának fagyos lehellete ellen. A derült homlokot, melyen a korona büszkén ragyogott, halalos sáppadsz borította, el s kinek lakhelye fényes palota volt, épen oly csendesen meg fog majd pihenni a sír szűk ölében, mint a szegény kutyukógyerszer gyermeke. Mert a palotától s a kicsiny kunyhótól egy lépés a sírig . . .

Maria de las Mercedes királyné 1860-ban június 24-ikén született és harmadik gyermeke volt Maria Luiza infanszónok, Izabella exkirályné nőtestvérének és Orleans Antal kir. herczegnek, Fülöp Lajos király legifjabb fiának. XII-ik Alfonzo spanyol király a f. évi jan. 23-án kelt egybe s épen 18-ik születése napja után, jun. 25-én véreszeteség következtében meghalt.

Béke lebegjen királynői porai felett!

Napi hírek.

— **Előfizetőinkhez!** Szíves bizalommal kerjük fel egy helybeli, mint vidéki előfizetőinket, hogy előfizetési pénzeiket, melyekkel hátrányban vannak, minél előbb beküldeni, a jövő évnegyedre pedig előfizetéseiket megújítani sziveskedjenek. **A „Debreczeni Ellenőr“ kiadóhivatala.**

— **Nyilvános nyugtávanly.** Főtisztelendő Saxo Rezo ur 4 db egy forintos tallért, — tek. Illessy György ur 2 frtot o. é., az építkezési társulat saját tanonczainak a rajzban előhadásért felajánlott 4 db cs. kir. aranyat, 1 db. 2 frtos tallért és 1 db egy frtos tallért ajánldoztak a debreczeni iparos iskolai tanonczok jutalmazására, mit is ezennel halás köszönettel ismernek el. Debreczen, 1878. jun. 27 Dóczy Gedeon igazgató.

— **Állatkállitás.** Holnap d. e. a naayerdön — mit már említettük is — állatkállitás s ezzel egybekötöttben jutalomdíjkiosztás is fog tartatni, melyre midőn városunk közönségének figyelmét felhívjuk, — megemlítettük egyszersmind, hogy a kállitás befejeztével, ugyancsak a nagyerdőn tartandó banquetre, városunk előkelő köréből ma delig mintegy 80 egyén vásárolt ebédjegyet s így biztos kilátásunk lehet reá, hogy a kállitást befejező ebéd népes is, kedélyes is leend.

— **Eretttség vizsga.** A ref. főiskolában az érettségi vizsgálatok tegnap fejezték be. A

A „Debreczeni Ellenőr“ tárcaja.

A szerencse pillanata.

Irta: **Hackländer F. W.**
 MÁSODIK KÖTET.
Tizenötödik fejezet.
 Nincsen rózsza tövis nélkül.

A herczegnő özevy, ki egybőkor majdnem az egész napot Elise herczegnőnél töltte, most már csaknem soha sem hagyta el saját lakosztályát, innen lön, hogy a herczegnő lakosztálya ez idő szerint a szokottnál kevésbé élénk vala, mert most meg Elise herczegnő töltte ideje legnagyobb részét a másik palota szárnyban növérenél. Ha az ember végig járta Elise herczegnő lakosztályát, — megfoghatóvá

lett előtte, miért szeret nála bárki is időzni. Minden szobának, szobácskának meg volt a maga rendeltetése és oly művészetilek és izléssel volt berendezve, hogy ép kevésbé gyakorolta a túlterheltség mint a tulzott egyszerűség érzetét.

A herczegi özevy rendkívül szerette nővért és az uralkodó herczeg is elkényezteté őt. Neki volt számvánind, egy hogy lakosztályát csak díszítő képes műdarab, lelt legyen az kép, szobor, avagy ötveny munka és a herczegnő-özevy annál szivesebben engedé át Elise herczegnőnek az ilyes — mint nevezé — játékszereket, mert ő maga csak az egyszerűséget szerette, szobái oly szerényen voltak burorozva, a miként azt egy jó módú közege rendbeli uri háznál is csak ritkán tapasztalhatni.

Eise herczegnő egyik előszobáját az éterem szomszédságában levő már ismerjük. Azon tul egy ehaz hasonló következett, mely mellett egy salon volt, hol ő gyekelmessége szűkebb körü társaságait fogad.

Aranyozott butorokat itt persze szintén nem lehetett találni; de igenis voltak itt székek és támlányok palisanderfából jó nevi művészek rajzai után készült faragványokkal. A szoba szögleteiben virágoportok, kis márványszobrok állottak és a falakon szép képek lógtak. E szalon csak egyetlen, de nagy ablakkal bírt, melyet egyetlen óriási üvegtáblával zárt; ezt egy nyomatásra ügyesen szerkesztett gépezetével fogva, el lehetett sülyesztetni. Ezen ablakból erkély nyílt, tefér márvány szőkökuttal, mely csillogó sugarait magasra szökökett.

Az erkély indás növények segítségével, melyek narancs- és citromfák között kuszták föl, fölséges lugassá vala alakítva, mely a hőseg napjában gyönyörű és kellemes tartózkodási helyül kínálkozék.

Ezen szalonból egy kis éterembe lehetett nyitni, melynek falait simított tölgyfa borítá, ennek mezoényeit vésett bronce erszettek választák szét. Ugyanezen ötvényből készült vala a pompás csillár is, mely egy kerek asz-

tal fölött csüngött, a kerek asztal mellett 8 személgyre volt hely. Ennek több vendéget Elise herczegnő szűkebb körü lakóira nem is hivott meg ebből.

Ezen ebédlő ajtó szintén tölgytáblól művészielen valának faragva, szintugy a buffet is, mely n ritka majolica és hegyjegecz edények sorozatából.

A szoba ablakai sötét ibolyaszín bársony függönyökkel látvák el, ugyaniy szövetvel valának a többi butorok is bevonva. A falak hosszukás mezoényeit bronce domborművű vad és szárnyas csoportok díszíték, csupa ritka műdarab, melyeket az elhunyt herczeg sógorneja ebédlőjének díszítésére neves művész által készítettett.

Ezen ebédlő szomszédságában volt Elise herczegnő reggelizési szobája, melyben azon holgyeket is fogadá, kiket kiváló bizalmára és barátságára méltatott.

Az itteni falszőnyegek világoskék seiyemből állottak és az egész butorzat rózsafából. Derült, mosolygó szoba volt ez, nagy ivelt ab-

lakkal, melyből a palota körül fekvő városra nagyszerű kilátás nyílt. A szoba háttéré magas örökzöld falak két részre oszták, kellemes zugolyokat képezve, melyekbe a herczegnő örömet vonult olvasgatás végett. E ezóra a szoba mellett kis helyiségben ő gyekelmessége válogatott könyvtára volt fölállítva, mely a legzelebb írók és költők műveiből volt összevalogatva és mindenféle nemzet rézmetszeteivel díszítve. E könyvtár szomszédsága alakította a palotaszárny sarkát, a herczegnő boudoirját képezve, ide csak legmeghittébb ismerősei jutottak be, e mellé sorakoztak aztán a lakosztály azon részei, melyekről csak a komornák elbeszélése után nevezhetünk meg részleteket, ha t. i. érdekelnek minket. Itt volt az öltöző, hálószoba, fürdőszoba, ruhahár, a komornák szobája és egy előszoba, hol a szolgálattéző komorna tartózkodott.

(Folyt. köv.)

